

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄԻՏԱՍԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՆՍԵՐՎԱՏՈՐԻԱՆԻ ԱՄՍԱԳԵՐ

Լուս է կեսել ISSN 1829-0469 բոյային փարթերակը 2005թ. դեկտեմբերի 25-ից (167)

#11 Նոյեմբերի 2019

«Ժամանակակից դասականներ». առաջին անգամ Հայաստանում

Քշիշտոֆ Պենդերեցի, Էլքրեսու Պենդերեցկա, ք. Պենդերեցկու ասիստենտը,
Արայիկ Ջարուրյունյան, Գեղրդի Պելեցիս, Տիգրան Մանսուրյան,
Գրիշա Թամրապյան, Կոնստանտին Իշխանով, Սերգեյ Սմբատյան

3

Փոնտան մuzыкальных эмоций вместо брзыг шампанского

Заместитель министра образования, науки, культуры и спорта Ара Хэмалян
объявляет о награждении Сурена Ахназаряна званием
Заслуженного артиста Армении

5

Ընորհավուրմ ենք Գեղունի Օքչյանի ծննդյան հոբելյանականները

Նոնա Ուկանյան, Լիլիթ Երմակյան, Սահեմիկ Մադայրյան, Արամ Մաթյան,
Ռոզա Շովանիկյան, Գեղունի Զքչյան, Արմինե Պողոսյան

2

«Կոմիտասյան
օրեր» նվիրված
Կոմիտաս
Վարդապետի
ծննդյան
150-ամյակին
«Երեք արվեստի
բուհերի շաբար»
նախագծի
շրջանակներում

4

ЮБИЛЕЙНЫЙ ТВОРЧЕСКИЙ ВЕЧЕР СОФЫ АЗНАУРЯН В КРАСНОДАРЕ

14 ноября 2019 года в Краснодаре в Малом зале Музыкального колледжа состоялась творческая встреча с выпускницей колледжа 1978 года, членом Союзов композиторов и журналистов Армении, редактором "Издательства ЕГК" и журнала "Музыкальная Армения" Софой Азнаурян.

Секретарь СК России, председатель
Краснодарской организации СК РФ Владимир
Чернявский, Маргарита Овсепян,
София Азнаурян

9

6

✓ Ես... ԵՎ ԹՈՒՎԱՅՎԱԾ, ԿՎՍ ԹՈՒՎԱՅՎԱԾՆ ԻՄ
ՊԱՏՈՒՅՎԱՆՑ

✓ Որոշ դիտարկումներ Կոմիտաս - Գևեսին առնչությունների
շուրջ

10

Неумолкаемая колокольня (к 150-летию со дня рождения Комитаса)

Софья Микаелян, Елена Иоготти

9

— Концерт как праздник жизни —

Армине Погосян вручает Гегуне Читчян Золотую медаль от имени мэра города Еревана

Гегуни Читчян

Хор учащихся музыкальной школы имени Сараджева
ведущая концерта – музыковед Рузанна Пипоян

Музыкальная школа имени Константина Сараджева свелилась огнями. В центре внимания был прекрасный концертный зал, которому 11 октября 2019 года присвоили имя Гегуни Читчян. Композитора, известного во всем мире, получившего множество премий и званий, Народную артистку Армении в этот день поздравляли с 90-летием. Она сидела в зале, как всегда красивая и нарядная, смущенная и радостная, и каждый ученик, выходящий на высокий подиум сцены, спускался и дарил ей розу, прежде чем сесть за рояль. Цветы заполнили зал, лежали перед ней на специально

ее создания особое внимание уделялось образованию вообще и музыкальному, в частности. С легкой руки таких энтузиастов, как Гегуни Читчян, в музыкальных школах Армении стали преподавать уроки композиции. Именно она открыла такой класс в школе имени Сараджева в 1958 году. Не все ее ученики стали профессиональными музыкантами, композиторами, но каждый из них обрел главное – вкус к творчеству, к музыке, к свободе мысли.

Концерт оставил великолепное впечатление. Замечательные дети, наверное, еще более замечательные учителя,

ческие песни Гегуни Читчян. Во всем этом, и в том, на каком отличном исполнительском уровне выступали ученики всех семи классов, какой радостью светился весь зал, чувствовалась сильная рука организатора. Конечно, это директор школы Армине Погосян, выступившая в финале концерта с приветствием в адрес композитора и покорившая всех своим мягким женским обаянием. Она представила ряд приветственных адресов от музыкальных организаций города и вручила Гегуне Читчян Золотую медаль от имени мэра города Еревана.

Армине Погосян, Гегуни Читчян, Алина Пахлеванян, Арам Сатян, Левон Чаушян

Армине Погосян, Гегуни Читчян с юным композитором

установленном столике, нарядно окутывали края сцены. Торжественно было прочтено приветствие ей, проработавшей в этой школе 66 лет и продолжающей работать.

История этой музыкальной школы – характерная часть истории современной Армении, в которой с первых шагов

а об организации концерта следует сказать особо. Это не-просто – организовать выступление почти всех учащихся, вывести на сцену большой ученический хор, в финале соединенный с ладно поющими малышами первых классов, которые так музыкально и радостно исполняли оптимисти-

МАРГАРИТА АШТОВНА РУХКЯН
доктор искусствоведения, ведущий научный
сотрудник ИИ НАН РА

— Ըստիավուրմ Ենի Գեղունի Օքյանի ծննդյան հորեւյանականները —

1 Նոյեմբերը հորեւյանականների ամփոփիչ ամիս էր տաղանդավոր կոմպոզիտոր, ականավոր գործիչ և մանկավարժ Գեղունի Շովիաննեսի Չըշյանի համար: Նախ նրա ծննդյան հորեւյանն էր օգոստոսի 30-ին: Այն շուրջով նշվեց Կ. Սարաջյանի անվ. ՄԵԴ-ում, որի դահլիճը հանդիսավորությամբ անվանակոչվեց Գեղունի Չըշյանի անվանմբ: Նա հիմնադիրն է այդ դպրոցի կոմպոզիտորական դասարանի և առ այսօր դասավանդում է դաստիարակելով ճանաչված կոմպոզիտորների մի քանի սերունդներ, որոնք գործում են ի նպաստ համայն հայության: Դայաստանի կոմպոզիտորների միությունը կազմակերպեց նրա 70-ամյա գործունեությանը նվիրված համերգ-մեծարման երեկո Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության տանը:

«Դայկական խորաքանակներ» ստեղծագործություն՝ բաղկացած ծրագրային հետևյալ մասերից՝ «Դայրավանք», «Կապտաչյա», «Լեռնեցիների պար», «Խաչքարեր» և «Խաղողի տոն», նվիրված է Ամնա Ամբակումյանին՝ շարքի առաջին կատարողին և գրված է 1973 թ.: Դույլանական համերգին ամբողջական պատկերներ ստեղծեց լավագույն կատարումով դաշնակահար, կոմպոզիտոր, արվեստագիտության թեկնածու Արթուր Ավանեսովը:

Գեղունի Չըշյանն ստեղծագործական կյանքում մշտապես իր ար-

վեստում անդրադարձել է հայկական պոեզիայի մեծանուն վարպետներին. կատարվեցին 3-ական ռոման՝ գրված 1957 թ. Եղիշե Չարենցի, 1961-ին «Սիրո երգե» շարքից Սիլվա Կապուտիկյանի, 1964-ին Պարույր Սևակի բանաստեղծությունների հիմնա վրա: Պետք է նշել, որ շատ տպավորիչ էր երգիշների սիրով կատարումները և բոլոր մասնակիցների սրտավից ողջույնները սիրունի կրնակովներին, որ իր տաղանդավոր ռոմաններով գերեւ է մշտապես բոլոր ժամանակների մեներգիշներին, ովքեր հնչեցրել են գրավչություն ունեցող երաժշտական մեղեդիները: Աշնանային այս համերգին կատարեցին Կիմ Սարգսյանը, Ռոզա Շով-

իայիստը (ով իր սերը կոմպոզիտորին արտահայտեց անգիր երգելով ռոմանները), Անուշ Մարտիրոսյանը և նվազակցում էր նույր անսամբլային զգացողությամբ կոնցերտմայստեր Էլեն Կիրակոսյանը, Սահենիկ Մաղարյանը: Վերջինն նաև Արմեն Սահյանի հետ կատարեցին կոմպոզիտորի բարդ Սոնատաներից մեկը շեփորի և դաշնամուրի համար, որի գեղարվեստական մտահղացմանը համեմանուն անհրաժեշտ է լինել շատ պատրաստված շեփորահար, ինչպիսին է դոցենտ Ա. Մահյանը, որի կատարմամբ վերջին տարիներին 2-րդ անգամ է արդեն երաժշտական ունկնդրում է:

Արթուր Ավանեսով

Զուլիետտա Վարդանյանը, Մերի Մարգարյանը,
Կրամ Թալայան

Կրամ Մարգարյան, Գեղունի Չըշյան,
Լևոն Չառչյան, Երվանդ Երկանյան

«Ժամանակակից դասականներ». առաջին անգամ Հայաստանում

Կոնպոզիտոր Կառլ Զենկինս,
նա նաև դեկավարեց իր ստեղծագործությունը

Դիրիժոր Էդուարդ Թօվչյան, Քշիշտոֆ Պենդերեցկի, ՂԱՅԵՑ «Կորեա» սիմֆոնիան

Կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Զայկովսկի, Յուրի Բաշմետ, Դիրիժոր Սերգեյ Սմբատյան

Աշունն առաջ էր երաժշտական փառատոնները, Երևանում հյուրընկալվեցին բազմաթիվ հետաքրքիր, հայտնի ու մեծանուն արտիստներ՝ տոն պարզելով տարրեր ժամերերի երաժշտության սիրահարներին: Այդ բազմաթիվ փառատոններում առանձնահատուկ էր «Ժամանակակից դասականներ» կոնցեպտուրական փառատոնը: Թվում է, թե աշխարհում ամեն ինչ արդեն մտածված ու իրականացված է, և դժվար թե նորություն հնարավոր լինի ստեղծել: Սակայն «Ժամանակակից դասականներ» փառատոնը նոր խոր է դասական երաժշտության ոլորտում: այն նոր է և՝ իր գաղափարով, և՝ ձևաչափով, և՝ ընդորկմանը: Այս հետաքրքիր նախաճեռությունը կյանքի էին կոչել Հայաստանի պետական սիմֆոնիկ նվազախումբը ու Մշակույթի աջակցության եվրոպական հիմնադրամը: Փառատոնի կազմակերպմանն աջակցել էր ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը: Նոյեմբերի 1-9 Երևանը համախմբեց մեր օրերի դասական երաժշտության լեզենդներին՝ կոնցեպտուրներ՝ Տիգրան Մանսուրյանին, Զշշիշտոֆ Պենդերեցկուն, Չիգան Չենին, Ալեքսանդր Չայկովսկուն, Գերոզ Պենդիշին, Գիա Կանչելիին, Ալեքսեյ Շորին, Կառլ Զենկինսին: Սրանք այն հեղինակներն են, որոնց ստեղծագործությունները մեծ պահանջարկ ունեն աշխարհում և հնչում են լավագույն թեմերում, աննանանաչված նվազախմբերի ու մենակատարների կատարմանը: Այս հեղինակները Երևանյան համերգների շրջանակներում ներկայացվեցին խոշոր պլանով, յուրաքանչյուր հեղինակի նվիրվեց մի ամբողջ երեկո, իսկ համերգային ծրագիրն ընտրված էր շատ մանրակիրկիտ՝ ամփոփ ներկայացնելով նրանց ամբողջ երաժշտական ներկապնակը: Իսկ հայտնի կոնցեպտուրների ստեղծագործությունները հայ հանդիսատեսին ներկայացրեցին ոչ պակաս հայտնի մենակատարներ՝ Յուրի Բաշմետ, Գիղոն Կրեմեր, Ինգոլֆ Վուներ, Նինգ Ֆենգ և այլք: Փառատոնը համախմբեց նաև հայաստանյան կոլեկտիվների: աշխարհահռչակ մենակատարների հետ ելույթ ունեցան Հայաստանի պետական սիմֆոնիկ նվազախումբը, Հայաստանի ազգային ֆիլհարմոնիկ նվազախումբը, Հայաստանի ազգային ակադեմիկական երգչախումբը, Երևանի ծայնի պահպանման վոկալ-երգչախմբային դպրոցի երգչախումբը, «Այբ» դպրոցի երգչախումբը: Համերգները կայացան դիրիժորներ Սերգեյ Սմբատյանի, Եղուարդ Թոփչյանի, Կառլ Զենկինսի և Զշշիշտոֆ Պենդերեցկու դեկա-

Վարությամբ:
Ինը օր շարունակ Երևանը դարձել էր մի կենտրոն, որին ուղիղ հետևում էր դասական երաժշտության աշխարհը։ Արդեն իսկ հնչել են ամենաքարքի գնահատականները փառատոնի մասին։ Ուստի կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Չայկովսկին խստովաճեց, որ մտածով է այս օրուակառ «օռով-

Դայաստանի պետական սիմֆոնիկ նվագախումբ, ղիրիժմուն Սերգեյ Սմբատյան

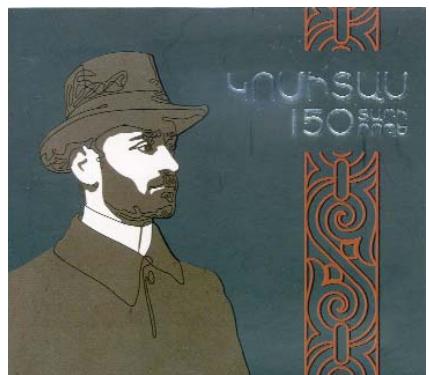
նալու» և իր հայրենիքուն նույնպես նման մի երաժշտական տոն իրականացնելու մասին։ Ալտահար Յուրի Բաշմետը նշեց, որ հաճելիորեն զարմացած է և իր երաժշտական գործունեության ընթացքում չի հանդիպել փառատոնային նման բովանդակության։ Իտալացի թավջութակահար Մարիո Բրունելլոն, որը հայտնի է որպես նորարար կատարող, և ում չես զարմացնի նորարարություններով, հատուկ ընդգծեց, որ «ժամանակակից դասականներ» կոնպազիտորական փառատոնը կարևոր իրադարձություն է ոչ միայն Դասարարանի, այս աշխարհի հանրության համար։

նալու այլ կոմպոզիտորների ու նրանց արվեստի հետ:

«Ես կարծում եմ, որ նման ներկայացուցական փառա-
տոնը մեծ ազդեցություն է քողմելու նաև երկրի զարգացման
ու հեղինակության բարձրացման առումով: Այս, ինչ անում է Սերգեյ Սմբատյանը, անհավատալի է ու չափազանց արժե-
քավոր: Ամենակարևորը երիտասարդ երաժիշտներին
աջակցենք և, մենք պետք ենք անենք անեն ինչ՝ արվեստագետ-
ների համար իրենց Հայրենիքում ստեղծագործելու հնարա-
վորություններ ապահովելու առումով», - ասել է Լյուդվիգ
վան Բեթհովենի անվ. ասոցիացիայի նախագահ, Բեթհովե-
նի անվ. Զատկի փառատոնի գլխավոր տնօրեն Էլքբետա
Պենդերեցկան:

<https://www.aravot.am/2019/11/25/1079696>,
<https://www.hetq.am>

===== Կոմիտասի 150-ամյակին նվիրված նոր եռասկավառակ-ալբոմը

Հանրային ռա-
դիոյի բակում հոկ-
տեմբերի 11-ին
և Երկայաց կեց
Կոմիտասի 150-
ամյակին նվիրված
հորելյանական հա-
տուկ նախագիծը՝
«Կոմիտաս 150
տարի / բոպե»
եռասկավառակ-
ալբոնը:

Նախագծի գիտական, գեղարվեստական խորհրդատու, Երաժիշտ Կահան Արքորումնին նշեց, որ Ռադիոյի վերազինված տաղավարում շուրջ 9 ժամ կոմիտաս են ձայնագրել, որից 150 րոպեն ներկայացրել են ձայնասկավառակուն. «Կոմիտասի 150 տարին այն սիմվոլ է, որն առաջնորդում է բոլոր Երաժիշտներին, ովքեր, որպես կատարողներ, կապված են կոմիտասյան Հութամահ հետ»:

Արծրունու բնորդշմամբ՝ այս ալբոնի, նախաձեռնության և հայեցակարգի գլխավոր հատկանիշն այն է, որ Կոմիտա-

սր ներկայացված է ոչ միայն բնագրային տեսքով, այլև իր երաժշտական ամբողջ «լանդշաֆտով»՝ բնագրային նշանից տաս և այն բոլոր ստեղծագործական դրսւորումները,

Առողջ կապված է Կոմիտասի հետ», - նշել է Արժրունիս:

Զայնասկավառակում ընդգրկված են 53 կատարում, 20-ից ավելի երաժիշտներ՝ Աննա Մայիսյան, Լուսինե Գրիգորյան, Գևորգ Դարայան, Նարինե Անանիկյան, Մագդա Մկրտչյան, Գրիգոր Առաքելյան, Վահան Արժրունի, «Ակունք» ազգագրական, «Ծիրանի» անսամբլներ, «Դուվեր» պետական կամերային երգչախումբ, «Գանձի» վոկալ

հնգյակ և այլն: Նախագծի ղեկավարն է Շավարշ Վարդանյանը, պրոբուսենո՞ւ Եռօսա Ամերիկանացի:

յասը, պիտույքավոր լողաբարձրացնելով:

Ալբոմի Ներումը ծայսակավառակներից յուրաքանչյուրի վրա պատկերված են կոմիտասյան կուրյան 3 կարեւոր խորհուրդները՝ Եկեղեցին, կոռւնկը, ծիրանի ծառը: Զայնակավառակը վաճառքի ենթակա է, այն բաժանվելու է բոլոր երաժշտական դպրոցներին, կրթօջախներին, գրադարաններին:

Այս հորեւյանական նախագծի նպատակն է ներկայացնելու ոչ միայն կոմիտասյան բնագրային կատարումները, այլև այն երաժշտությունը, որը ներշնչվել է Կոմիտասով՝ ապրեցնելով և շարունակելով նոր գործ ԽՀ դարում։ Ներկայացված են մենակատարայինից երգչախմբային, ֆոլկորայինից ջազային և փորձարարական երաժշտական ձևականեր։

ՍՈՒԱ ԱԴԱՄՅԱՆ
ՆՅՈՒԹ ՎԵՐԳՎԱԾ է
<https://hraparak.am/post/1ca0629>
Կարիք

«Կոմիտասյան օրեր» Նվիրված Կոմիտասի ծննդյան 150-ամյակին

Սոնա Շովիհանմիայան

Ծովինար Մովսիսյան

Կոմիտասյան օրերի բացման համեխավոր արարողությունը
ԵՊԿ 4-րդ հարկի դահլիճում

1 Նոյեմբերի 19-ին տեղի ունեցավ Կոմիտաս վարդապետի 150-ամյա հորելյանին նվիրված միջքուհական կոմիտասյան օրերի բացումը՝ «Մեր Կոմիտասը» խորագրով:

Երգչախումբը, խմբավար Յովհաննես Միրզյան, էստրադային-ջազային բաժնի ուսանողների վկալ անսամբլ, դեկավար Էմմա Ասատրյան, և Երևանի Թատրոնի և Կինոյի պետական ինստիտուտի սովորողները՝ Աննա Պողոսյանը,

նրա համեստ եկավ դասախոսությամբ՝ «Կոմիտասի բատերական աշխարհը» թեմայով: Նոյեմբերի 4-րդ հարկի դահլիճում ստուդիայում տեղի ունեցավ 33 արվեստի վաստակավոր գործիչ, Եթեկողի դոցենտ Յովիկ Կոստանյանի «Բնեմական

Երևանի Գեղարվեստի պետական ակադեմիայի սաների և Երևանի պետական կոմսերվատորիայի գործերի ցուցադրությունը ԵՊԿ-ում

ԵՊԿ և ԵԹԿՊ ուսանողների համերգ
Երևանի գեղարվեստի պետական ակադեմիայի ցուցարարական

Տեղի ունեցավ Երևանի Գեղարվեստի պետական ակադեմիայի սաների գործերի ցուցադրությունը, Ելույթներով համեմտես եկան Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոմսերվատորիայի ուսանողները՝ Վահագն Վարդանյանը (ասպի-

ժաննա Նահապետյանը):

Արվեստի երեք բուհերի համատեղ այս ծրագիրը ապագա արվեստագետներին Կոմիտասի անվան և կերպարի շուրջը մեկտեղվելու, այն ոգեկոչելու և նրանով ոգեշնչվե-

շարժում, պլաստիկա» թեմայով վարպետության դասը:

Նոյեմբերի 21-ին, Խ. Արովյանի անվ. հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում, տեղի ունեցավ արվեստագիտության թեկնածու, ԵՊԿ Յայ երաժշտական

Արվեստագիտության թեկնածու, ԵՊԿ Յայ երաժշտական ֆոլկորագիտության ամբիոնի վարիչ Նունե Արամասյանի դասախոսությունը
Խ. Արովյանի անվ. հայկական պետական մանկավարժական համալսարանումԱրվեստագիտության թեկնածու, ԵՊԿ Երաժշտության պատմության ամբիոնի վարիչ Լուսինե Սահակյանի դասախոսությունը
Երևանի Թատրոնի և Կինոյի պետական ինստիտուտում

րանտ), Լիլիթ Դավթյանը (դաշնամուր), Յելենա Ասատրյանը (թավական), Դիանա Վահագնյանը (թագուհի), Դանիել Պետրոսյանը (թագուհի), Յովհաննես Զիրոյանը (կլարնետ), Կարինե Յովհաննիսյանը (դաշնամուր), «Տիեզերք» խումբը (Լուսինե Գալստյան՝ ֆլեյտա, փողոյին բաժնից Բաղդիհան Էլիզամ կիթառ), «Կոմիտաս»

լու գեղեցիկ մի առիր դարձավ...

Նոյեմբերի 20-ին, միջքուհական կոմիտասյան օրերի շրջանակներում, Երևանի Թատրոնի և Կինոյի պետական ինստիտուտում արվեստագիտության թեկնածու, ԵՊԿ Երաժշտության պատմության ամբիոնի վարիչ Լուսինե Սահակյան

ֆոլկորագիտության ամբիոնի վարիչ Նունե Արամասյանի դասախոսությունը՝ «Կոմիտասը և իր ժամանակը» թեմայով և շնորհանդես՝ Թնարիկ Յակոբյանի դեկավարության:

5

Միջքուհական գիտաժողով ԵՊԿ-ում՝ մասնակցությամբ Խ. Արովյանի անվ. հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի, Յայ-ուսուական պալատնական համալսարանի և ԵՊԿ դասախոսների մասնակցությամբ

Գոհար Շագոյան, Ուուզաննա Ստեփանյան, Ծովինար Մովսիսյան,
Սոնա Յովհաննիսյան, Լիլիթ Երմօջակյան, Արամ Յովհաննիսյան

ԿՈՍԻՏԱՍ

Անոն ունես Կոմիտաս
Ուկե կրակ ոսկե բոց
Բռնկվեցիր ու դարձար
Արվեստ ու գիր ու դարպոց:

ԼԱՇԻՆ ՄՏԵՓԱՆՅԱՆ

Фонтан музикальных эмоций вместо брызг шампанского

Сурен, Гаянэ и Нарек Ахназаряны

Хачатур Алмазян, Нарек Ахназарян, Эдуард Топчян

худрук Южно-Сахалинского камерного оркестра поднять дирижерскую палочку, как сочинение любого стиля и направления в его прочтении начинает свободно дышать, зал наполняется кислородом и яркими красками, зрывыми, живыми музыкальными образами. Это особенно выражено в романтических полотнах, и в сочинении "Муза и поэт" Сен-Санса, в двойном концерте в содружестве с отцом и братом, Тигран за час репетиции с нашим блестящим Филармоническим оркестром, был абсолютно свободен и раскован в захватывающем музыкальном повествовании.

Хачатур Алмазян (воспитанник Петра Айказяна и Вилли Мокациана, двоюродный племянник Сурена, основатель и худрук оркестра *Almazian Symphony*)

1 Впечатления от концерта я выразила в статусе на армянском языке, который теперь перевела для русскоязычного читателя.

Восторг публики вылился в неумолкающие аплодисменты и крики "браво" в finale концерта к 70-летию профессора Московской консерватории Сурена Ахназаряна 22 ноября в Зале имени А. Хачатуриана. К чисто музыкальным впечатлениям добавились радость и удовлетворение, что наконец-то юбиляру присвоено давно заслуженное звание Заслуженного артиста Армении...

Однако успех концерта был заранее предопределен самой концепцией программы и составом исполнителей.

"Семейный" формат, уникальный уже сам по себе широким разбросом специальностей – скрипка, фортепиано, виолончель, дирижирование и снова скрипка, но уже в ином жанровом проявлении – не ограничился самим этим фактом. Концерт развернул панораму современных тенденций мирового исполнительского искусства.

Юбилейный вечер заинтересовал и жанровым разнообразием: от камерного, интимного музикования к симфоническим полотнам, от классики до современной музыки иультрасовременных тенденций синтеза жанров в премьере невероятно интересного сочинения нашего современника, итальянского композитора Джованни Соллими "Tarantulae Cadenzas".

Концерт стал примером диалога поколений, сделав очевидным, что Сурен и Гаянэ Ахназаряны по сей день ежедневно неустанно совершенствуют свое исполнительское мастерство. Готовность встретить восьмой десяток на сцене в прекрасной исполнительской форме – почти героизм, нечто исключительное. Но и молодое поколение семейной спаянной исполнительской команды продемонстрировало такое мастерство, такую зрелость и глубину интерпретаторских прочтений, что было ясно – на наших глазах творится настоящее

искусство, и это явление.

На сцене стояли сильные личности, которые хотя и соединились в тот день в ладный семейный ансамбль, прошли свой мучительный путь становления практически в одиночку. Однажды сознательно выбрав непростой путь эмиграции и оказавшись на чужбине, каждый из них, рассчитывая только и исключительно на самого себя, смог достичь больших, а иногда и ошеломительных успехов.

Весь концерт неослабевающее внимание публики было приковано к разным исполнительским манерам.

Воспитанника Вилли Мокациана и Леонида Когана, Сурена Ахназаряна всегда отличало особое мастерство звукоизвлечения, которое в русле мировых современных тенденций – один из основных показателей уровня исполнителя. Ахназаряновский почерк – это тонкость и умение видеть большие глубины не только в целом, но и в каждом фрагменте сочинения, создавая мини-события музыкального повествования практически "на каждом шагу".

Гаянэ Ахназарян (школа Эдуарда Мамаева) обладает абсолютным чувством ансамбля, она умеет и деликатно "уйти в тень", и выйти на первый план, подчиняя ярким темпера-ментом даже звезду такого масштаба, как Нарек Ахназарян. Умеет мастерски, особым образом подать каждую малую и крупную деталь сочинения, выверенную до мелочей.

Нарек Ахназарян прошел большой путь, и весь этот путь слышен в каждой его интерпретации. Потому что, основываясь на фундаменте армянской и русской исполнительских школ, вобрав в себя ведущие тенденции современного мирового исполнительского искусства, он смог создать свой уникальный стиль, одним из главных составляющих которого сделал национально определенное начало, здоровую силу и глубину армянского мироощущения.

Столица Тиграну Ахназаряну (воспитанник Эмина Хачатуриана и Ильи Мусина, в настоящее время – главный дирижер и

худрук Южно-Сахалинского камерного оркестра) поднять дирижерскую палочку, как сочинение любого стиля и направления в его прочтении начинает свободно дышать, зал наполняется кислородом и яркими красками, зрывыми, живыми музыкальными образами. Это особенно выражено в романтических полотнах, и в сочинении "Муза и поэт" Сен-Санса, в двойном концерте в содружестве с отцом и братом, Тигран за час репетиции с нашим блестящим Филармоническим оркестром, был абсолютно свободен и раскован в захватывающем музыкальном повествовании.

Хачатур Алмазян (воспитанник Петра Айказяна и Вилли Мокациана, двоюродный племянник Сурена, основатель и худрук оркестра *Almazian Symphony*)

стал открытием вечера. Стильная, артистичная, магнетическая притягивающая его харизматичная фигура манила каждой интонацией, интригуя и ведя слушателей в мир неразгаданных загадок современных звуковых и стилистических сюрпризов.

И наконец, всем этим действием незримо руководила абсолютная дирижерско-режиссерская воля главного дирижера и художественного руководителя Филармонического оркестра Армении Эдуарда Топчяна, который вышел на сцену лишь в заключительном сочинении Соллими, сделав его кульминацией вечера.

Ахназаряны сильны своими корнями, они свято чтят свою историческую родину – Нахичевань, Агулис – колыбель армянской цивилизации. Они сильны своим родом, который дал немало замечательных имен в музыкальном педагогическом и исполнительском искусстве (Сергей Кечек, Юрий Айрапетян, Элеонора Восканян). Проживая за пределами Армении, постоянно находятся в центре общественных и политических событий на родине, живут ее радостями и горестями, ведут благотворительную деятельность, достойно, на высоком уровне представляют Армению на разных международных площадках.

Спасибо им за это. И с днем рождения!

ЛИЛИТ КАРЛЕНОВНА ЕПРЕМЯН
музыкoved, кандидат искусствоведения,
доцент, зав.кафедрой Истории и теории
исполнительского искусства ЕГԿ

«Կոմիտասյան օրեր» նվիրված Կոմիտասի ծննդյան 150-ամյակին

4 Նույն օրը Երևանի Գեղարվեստի պետական ակադեմիայում կայացավ ԵՊԿ և ԵԹԿՊԻ ուսանողների համերգը:

Նոյեմբերի 21-22-ը ԵՊԿ-ում տեղի ունեցավ Ուսանողական գիտաժողով՝ Հայաստանի արվեստի բուհերի և Երաժշտական քոլեջների մասնակցությամբ ԵՊԿ-ում:

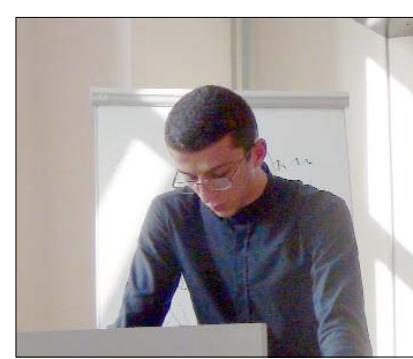
«Կոմիտասյան օրեր»-ի կազմակերպիչներն էին՝ Ծովինար Մովսիսյանը (ԵՊԿ)՝ նախագահ, Միքայել Այվազյանը (ԵԳՊԱ), Սարա Նալբանդյանը (ԵԹԿՊԻ), Աննա Ջերեբյանը (ԵԹԿՊԻ):

Ուսանողական գիտաժողով՝ Հայաստանի արվեստի բուհերի և Երաժշտական քոլեջների մասնակցությամբ ԵՊԿ-ում

Երևանի Արմեն Բարձրամյանի անվ. Երաժշտական կավարժական քոլեջի դասախոսներն ու ուսանողները

Ամի Փեղոշյան,
ԵՊԿ Երաժշտական բաժնի
2-րդ կուրսի ուսանողուհիԿարեն Սարգսյան,
Կապամի արվեստի պետական քոլեջի
Ժողովարանների բաժնի
4-րդ կուրսի ուսանողԱնահիտ Սուղայան, Սոնա Միմոյան
ԵՊԿ Երաժշտական բաժնի
2-րդ կուրսի ուսանողուհիներ

ԵՍ... ԵՎ ԹՈՒՄՎԱՅՎԱԾ, ԿՎՍ ԹՈՒՄՎԱՅՎԱԾՍ ԻՄ ՊԱՏՈՒՅՎԱՆԻՑ

Գուներ է մանկությունն ու քաղցրահուշ: Մանկությանս հուշապատուհանից չի հեռանուն Հովհաննես Թումանյանի խճանկար պատկերը: Դպրոցին ծանկեն Ղերեդի ծախս ափին էր, իսկ նրա խճանկարը պատկերն աջ ափի քարավին... Կյանքին ողջ ընթացքին նա ուղեկցեց ինձ: Նա՝ փոքրաթիվ հայ ժողովրդի էն հաճարներից է, որոնց հարատևան ճանապարհին դեռ շատ դարեր կհալվեն:

**ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԽՃԱՆԿԱՐԸ ՂԵՐԵԴԻ ԳԵՍԻ ԱՋ
ԱՓի Քարավին,
Քաղաք Ալավերդի**

Որքան խորացա նրա գրական ժառանգության, իրապարակախոսությունների, գրախոսությունների, նաև կենսագրության մեջ, այնքան հասկացա, որ նրա կերպարը հառնելով անընդհատ բարձրանում է բոլորից ու նաև անեականից, և գնում այն բարձրյալն ու անըննելին, ով նրան այնքան շռայլորեն պարզել է. այս միտքն ինքն էլ է հաստատում իր քայլակներում:

**Իմ կնումքին երկինքը՝ ժամ, արևը՝ ջահ սրբազն,
Ծիածանը ճառոտ եղավ, ամենքի սերն ավազան
Սարդ եղավ կնքահայրս, ցողը՝ մյուսոն կենսավետ
Ու կնքողը նա ինքն եղավ, որ սահմանեց ինձ պոտե:**

Թումանյան հանճարի տեսակն անվիճելիորեն ուղղակի պարզէ և մեր հոգևոր գանձարանին: Իսկ իր գրչակցի՝ մեծն Ավետիք հսահակյանի բնութագրումն առավել քան նիշունիկ է արժենու նրան. «Թումանյան անհաս գագար» մեր քերության»: Փիլիսոփա - բանաստեղծը «մարտարավեր» նետելով Թումանյանի փոխարեն, կարծես նրա անունից ասել է, թե դուք արդեն ունեք այն անհասանելի գագարը, որին ախտի ծգտեք:

Հեշտ խնդիր չի դրակի սերունդների առաջ, բայց փոխարեն անհատում գրական ժառանգություն է թողնված: Յայց Մեծ բանաստեղծն ու մտածողն առանձնակի հոգատարությամբ, սիրով, նվիրվածությամբ է քահանցել հայ մարդու հոգու խորքերը՝ իրեն համարելով նրանցից մեկը: Ցավացել ու ապրել է գյուղի աշխատավորի կյանքով՝ դժվարություններն իր վրա գգալով ու երեսն անձնապես կրելով: Դրա շնորհիկ շատ տիպիկ է բնական պարագաները կերպարել է իր ժողովրդություններին, իսկ հանճարեն գրիչը դրանց լավագույն նկարագրողն է:

Ի մասնիկ: Իսկ նրա բնության նկարագրությունը զարմանալի պատկերավոր է և կենդանի այնքան, որ շնչավոր կերպարի է նմանվում: Էստեղ մտքի թոշքը բավարար չէ: Անչափ սիրով արտահայտություն է սա, հարազատ գյուղի, հող հայրենինի նկատմամբ: Որդիհական սիրով տոգորված Թումանյան - բանաստեղծի ցանկությունը Հայրենիքի ցավը կիսելու է, նրան օգտակար լինելու, ինչի համար էլ խորհուրդ է առում բնության հետ:

**Մեր գյուղն էմ է, որ հապատ,
Լեռների մեջ միզապատ...
Խոր ծորերի քարավին,
Զեզը տված ծակատին,
Միտը է անում տիսրադեմ,
Ինչ է ուզում չգիտեմ ...**

Ամենիծ ասած, գրիչս վերցնելու պատճառը բոլորովին թումանյանին լուսաբանելու չէր, բայց որ նրան միշտ կարդալ ու իշել պետք է, դա փաստ է: Չնայած, մյուս կողմից Հովհաննես թումանյանի թեկուզ գրականությանը ծանոթանալուց հետո, հնարավոր չէ մոռանալ նրան, քանզի այս դառնում է մին ու արյուն, պարզապես սեփականություն: Ինքնաճանաշուղության մեջ դասեր է տալիս մեծ մտածողը՝ իշեցնելով հայ մարդու ազնիվ կերպարի, աշխատափրության, իր տեսակին տեր կամքելու և ավանդապաշտ լինելու մասին: Դրա համար էլ հայ ժողովրդը մշտագետ պայքարի մեջ է եղել: Ինչևէ, ցանկությունս է մի պահ ցույց տալ զարմանալիորեն համընկնող այն գուգահեռները. թե՝ ինչ ապրել է նա իր ժամանակին, կրկնվում է և հիմնա:

Յայց մյուս խոշոր մտածող ու բանաստեղծ Պարույր Սևակի միշտ արդիական ու տեղին խոսքերը հիշեցի, որի առաջին տողը շատ «սազում» է թումանյան-մարդուն ու բանաստեղծին:

Մարդ կա՝ աշխարհն է շալակած տանում...

Այս իմաստով թումանյանը հայ մարդու խիդը դարձավ նաև, նրա տառապանքների ու հոգերի ծանրությունը իր ուսերին առել, եթե էր փնտորում: Տեղին է իշել Ավետիք իսահակյանի գրված թումանյանի հայտնի նամակը, որտեղ բացահայտ է նրա խոր ցանի ու անհանգստությունը հայրենիքի ծակատագրի նկատմանը, ավելին՝ նա համարենութեն նկատում է, գուշակում քաղաքական աշխարհում տեղի ունեցող կործանարար «խաղերը», «տերերի» անխիդը ու անբար վարքագիծը: Պարսի պատերազմուն հող հայրենիքին նվիրաբերած նրա երլու տղամերի կյանքությունը, մի շարք հոդաբներում ու նամակներում արտահայտած իր որոշակի վկայությունները, նրա ազգանվեր գործերն ու շատ այլ վկայություններ վար ապացույցն են այն բանի, որ Մեծ լուժեցին անձն կերպ նամակից է եղել յուր ժողովրդի համար ճակատագրական իրադարձություններին, իսկ հանճարեն գրիչը դրանց լավագույն նկարագրողն է.

**Ողբան ցակ եմ տեսել ես,
Նենգ ու դակ եմ տեսել ես...**

Սակայն դարդ ճակատագրին ու ծանր կյանքը պուտի մարդ տեսակին չկոչտացրին: Այդքան քնարական ու երգեցիկ պոեզիան նրա նրբանուրը, զգայուն հոգու թրիունիքը արտացոլած է աշխարհի մեջ: Այս երեսն միակ երգն է, որի բառերի ու երաժշտության հեղինակն է նա: Երգի երաժշտության ու բառերի կատարյալ համադրությունը գեիկուրի նուրբ շոյանք է հիշեցնում, իսկ երաժշտության այսքան հայեցի ու

դասական լինելը ուղղակիորեն զարմացնում է: Երաժշտությամբ շաղախված մի ամբողջ աշխարհի է կրել իր մեջ այս հանճարը, որտեղ անպայմանութեն իր մտերիմ բարեկամի՝ Կոմիտասի դերականացնությամբ կարող էր այս երկու գերիանաճարների ստեղծագործ մտքի միաձուլման արդյունքում դառնալ, որը հաստատ հայ երաժշտարվեստին միայնակ վայլայտակում կտար, ինչը չի հականացավ...:

Դայ գրականության ու երաժշտարվեստի մեծագույն վարպեսների սիրտն ու գրիչը համահուչ էն հային բաժնին հասած այդօրյա դառն իրականության հետ, ավելին, նրանք ուղղակիորեն կրողն էն ու բախտակիցը ազգի ճակատագրի:

Ել ով, եթե ոչ մումայանին նման մեջ մտածողը, ապագան այդքան հանճարենութեն տեսնող Մեծ հայը, ավելի լավ կարող էր գրել իր ապրածի ու նոյնիկ չապրածի մասին: Չե՞ որ այդ անեն իր ժողովրդի կյանքի արտացոլանքն է, ներսի ու դրսի անարդարությունների դեմ պայքարող ու մաքարությունը, ազգական քաղաքական արդարությունը... Օմարդկային արդարությունը...

Բարեկիրը ու նրազգաց թումանյանի սիրտն աշխարհի անարդարություններին չէր դիմանում, բայց հզորագոր հոգին չենց թրվում չարին: Կյանքը վերջ ունի, հուշում էն նա՝ կարծուս այլևս հոգնած վերջնագիր ներկայացնելով մարդկությանը.

**Այս՝ երամի՝ ով մարդ կգա,
Ու մարդ կերպա անարատ:**

Ծամրիմաստ, սակամ խորիմաստ խոսքերն այս նարդարության ու բարության կոչ են աշխարհին, մարդկության՝ սթավկելու ազդանշան, որ ուղարկված է Արարջի կողմից, բայց հենց թումանյան երևույթի գրչով հավերժացած: Ամենահմաստնացած մարդն անգամ Յայց Մեծ բանաստեղծից ու Մարդուց բան ունի սովորելու: Ահա նրա՝ որպես պատգամ հնչող խոսքերը:

**Երնեկ նրամ, ով իր գործով
Կապրի անվերջ, անդադար...**

Սահր մահ չէ նմանօրինակ մեծերի համար, այլ կյանքից հետո Լուսի ու Յավերի անվերջանակի մի ճանապարհ, որով գալիս ու գնում են նիայն:

**ԱՆՈՒԾ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ
ՔԱՆՈՆԱԿԱՐՈՒԹԻՒ,
ԺՈՒՐԱՄԱՀԻԱՐՈՒԹԻ,**

Դիականա Գալստյանը «Bella voce» միջազգային 23-րդ մրցույթի մրցանակակիր

**Դիականա Գալստյան,
Գայանե Գեղամյան**

Նոյեմբերի 10-16-ը, Մոսկվայում կայացավ «Bella voce» միջազգային 23-րդ մրցույթը: Այն հեղինակավոր ամենամյա մրցույթ է, որն անցկացվում է 1993 թվականից:

Սամանակցում էն կատարողներ Ռուսաստանի դաշտությունից, ինչպես նաև Հինաստանի ժողովրդական հանրապետությունից, Բելառուսից, Ուկրաինայից, Հայաստանից, Միջին Ասիական տարբեր երկներից:

Հանձնախնդիք կազմում էն նախագահ՝ Մեծ թատրոնին մեներգիչ, ՈՂ ժողովրդական արտիստ, ակադեմիայի երգեցողության ամբիոնի պրոֆեսուր Պյուտը Սերգեյի Գլուբոկիյը, ՄՊՖ մեներգիչ չուներգության անվանությամբ պարագաների գործիքի համար կատարյալ համադրությունը գեիկուրի նուրբ շոյանք է հիշեցնում, իսկ երաժշտության այս

Неумолкаемая колокольня (к 150-летию со дня рождения Комитаса)

1

Он - наша величайшая жертва,
наша самая большая утрата.
Он неумолкаем. Незаменим!
Паруйр Севак

Гениально одаренный, разносторонний музыкант — композитор, певец, пианист, дирижер, педагог, фольклорист, историк и теоретик музыки, общественный деятель — Комитас заложил основу профессиональной музыки Армении, тот фундамент, на котором строилось творчество армянских композиторов XX века. Но судьба Комитаса, неразрывно связанная с судьбой армянского народа, была трагичной.

В 11 лет мальчик принят в духовную семинарию Геворкян в Эчмиадзине, где получил не только общее, но и музыкальное образование. Продолжив учебу в Берлине, в консерватории и на философском факультете университета, Комитас возвращается на родину и погружается в работу: собирает и издает сборники народных песен, организует хоровые концерты, выступает с лекциями и концертами в

пианистка, хормейстер, педагог. Ее стараниями прозвучала музыкально-литературная композиция, где музыка перемежалась чтением фрагментов из поэмы армянского поэта Паруйра Севака "Неумолкаемая колокольня".

Интродукция концертной части — "Танцы" для фортепиано в исполнении Софии Микаелян. Это известнейшие пьесы Комитаса, и мы помним, как играл их Григорий Соколов в Большом зале филармонии несколько лет назад. Монолог для скрипки соло С. Микаелян в прекрасном исполнении Александры Коробкиной — одинокий голос скрипки, тембр, рождающий ассоциации с Чаконой Баха, — воспринимался как голос самого Комитаса, насищенно оторванного от родины.

Контрастны песни Комитаса, исполненные Еленой Иготти, — итог долгой тщательной работы певицы с С. Микаелян не только над текстом, над содержанием каждой песни, но прежде всего — над произношением: Иготти пела по-армянски, сохранив тем самым фонетику стихов, их музыку. Валерий Брюсов писал: "В армянской народной песне все, начиная с языка, своеобразно". Имя русского поэта должно

восторг, чуждый безудержности".

Участие детей в концерте стало напоминанием о созданном Комитасом оркестре народных инструментов. Юные исполнители на дудуке Р. Григорян, М. Фаризян, их учитель В. Арутюнян и флейтистка М. Ладченко сыграли две народные песни в обработке Комитаса. В. Арутюнян исполнил на дудуке духовное песнопение Григора Нарекаци "Птица" ("Голубь" — ипостась Святого Духа). Драматической вершиной концерта стало исполнение А. Джавадяном (скрипка) и С. Осколковым младшим (фортепиано) двух песен Комитаса, знакомых каждому армянину с колыбели — "Абрикосовое дерево" (в транскрипции А. Габриелян) и "Журавль" (в транскрипции С. Асламазяна).

Тихая, но потрясающая кульминация наступила тогда, когда внезапно из бездны времени, из не-бытия раздался голос самого Комитаса, исполнившего крестьянскую песню. Записанная на пластинку столетие назад песня сразила сердца слушателей красотой и подлинностью... А завершить трагическую эпопею выпало Софии Микаелян, исполнившей песню Комитаса "Гарун а" ("Весна") в обработке для фортепиано выпускника Ленинградской консерватории Р. Андриасяна. Цветущий апрель 1915 года, обернувшийся для Армении не-заживающей, кровоточащей раной, тысячекратно усилил боль и горечь этой народной песни — реквиема по миллионам загубленных жизней.

На этой высокой ноте должен был завершиться вечер. Но, видно, сам Комитас срежиссировал иной финал: к организаторам концерта обратились музыканты струнного квартета (Р. Джавадян, А. Джавадян, Е. Ступникова, Ю. Сакакян) с предложением исполнить цикл Комитаса "Пьесы на армянские народные темы" в мастерски сделанной транскрипции С. Асламазяна. И когда в зал хлынул этот сверкающий поток, россыпь мелодий — игровых, шуточных, любовных, плясовых, полных изящества, очарования и света — показалось, что в сумеречном осеннем Петербурге "цветным ковром луга легли" и засияло солнце.

НАТАЛИЯ САЛНИС

Санкт-Петербургский Музыкальный вестник,
N 11 (172), декабрь 2019

С. Микаелян, М. Ладченко (флейта),
М. Фаризян (дудук), Р. Григорян (дудук)

Софья Микаелян

П. Гайдуков, А. Коробкина, А. Джавадян, Р. Джавадян,
Ю. Сакакян, Е. Иготти

разных странах Европы, сочиняет и исполняет свои произведения, занимается с детьми, организует оркестр народных инструментов, приступает к созданию оперы "Ануш"...

Но весна 1915 года перечеркнула все: геноцид, чудовищная расправа сultанской Турции с населением Западной Армении, уничтожение около двух миллионов армян, изгнание уцелевших со своей земли, — Комитас был свидетелем всего этого, на его глазах зверски убили камнями его друзей, поэтов, писателей... Пережитые потрясения стали причиной тяжелого душевного состояния, и последующие два десятилетия до смерти в 1936 году Комитас провел в клинике для душевнобольных в Париже. Его гроб был перевезен в Ереван и захоронен в Пантеоне деятелей искусств (впоследствии, имени Комитаса).

Вечер, посвященный Комитасу, подготовила и провела Софья Микаелян, музыкант универсальный — композитор,

быть благодарно помянуто: в 1916 году он издал со своей вступительной статьей и комментариями антологию "Поэзия Армении с древнейших времен до наших дней" (в переводах А. Блока, К. Баль蒙та, В. Брюсова, И. Бунина, В. Иванова, В. Ходасевича и др.) Поэтому столь органично включение в программу концерта сочинений современных композиторов — Александра Асламазяна ("Из армянской лирики"). Пять песен в переводах В. Брюсова) и Александра Попова (Три песни на стихи Ованеса Ерзинги в переводах В. Брюсова и Н. Румера). Оба цикла исполнил Петр Гайдуков: первый в сопровождении двух кларнетов (С. Сердюков и Г. Саркисянц), второй в авторском фортепианном сопровождении.

Мягкая благородная манера исполнения П. Гайдукова прямо отвечает словам Брюсова об армянской поэзии и музыке: "... скорбь без отчаяния, страсть без исступления,

Творческое наследие композитора многожанрово: 3 камерные оперы (моноопера "Гамлет" (по Шекспиру), камерная опера "Армения" (по поэзии Осипа Мандельштама и воспоминаниям его супруги Надежды Мандельштам), которая в 2019 году была удостоена международной премии "Ваан Текеян", моноопера "Надежда" (по новелле Зинаиды Гиппиус "Вымысел"), опера для детей "Приключения Нельзяйки" ("Чикарели", по Р. Марухян), камерная музыка, хоровые сочинения, музыка для детей, вокальные циклы.

На творческом вечере студентка 3 курса Краснодарского института культуры Регина Финенко (класс проф. М. Овсепян) в сопровождении автора проникновенно исполнила романс Софы Азнаурян на стихи А. Исаакяна "Асум еն тե". Далее лауреат международных конкурсов, профессор Ереванской государственной консерватории, а ныне преподаватель Краснодарского института культуры Маргарита Овсепян вынесла на суд зрителей монооперу "Надежда" (она является автором либретто и первой исполнительницей). Перед исполнением Софы Азнаурян рассказала об истории создания, богатой исполнительской жизни (с 2004 года по сей день) и о содержании оперы. Партию фортепиано отлично исполнила лауреат международных конкурсов Александра Гавриш.

Выступление Маргариты Овсепян нашло горячий прием у публики, чье единодушие стало выражением естественного чувства благодарности за прекрасный творческий вечер Софы Азнаурян. Довольно продолжительные аплодисменты и букеты цветов из зала после исполнения последнего номера оказались вполне заслужены!

МАРГАРИТА ЭДУАРДОВНА БАГДАСАРЯН
музыкант,
доцент АГПУ им. Х. Абояна

Александра Гавриш (фортепиано),
Маргарита Овсепян (сопрано)

София Азнаурян, Регина Финенко (сопрано)

работе. А представить свою работу за 45 лет (первый авторский концерт ее прошел в Краснодаре в 1975 году) у композитора есть чем. Музыка, которую пишет София Азнаурян, полна лиричности, вдумчивости, философского раздумья, изящества, и в тоже время юмора и юношеского задора.

— Ընորհավուրմ եև Գեղունի Օքշանի ծննդյան հոբեյանականները

2 Ինչպես միշտ իր կատարողական արվեստով հիացրեց Յանա Դարյանը լավագույն հասուն սերնդի կոնցերտմասներ Անժելիկա Յարությունյանի հետ ալտի և դաշնամուրի Սոնատի կատարմամբ:

«Եստամպներ» դաշնամուրային տրիոն՝ Ըփիրված Արամ Խաչատրյանին կատարեցին Զուլիետտա Վարդանյանը, Սերի Մարգարյանը և Արամ Թալայանը: Պետք է նշել, որ անրողջ համերգի ընթացքում բոլոր կատարողները սիրով էին հնչեցնում անվանի և հարգարժան կոմպոզիտոր Գեղու-

նի Չքյանի երկերը, միաժամանակ հոբեյարին պարուրուս իրենց երախտագիտությամբ ու շնորհավորանքներով նրա 70 տարիների բազմաթիւն գործունեության համար:

Այդ մթնոլորտն ստեղծել էին թե կատարող երաժշտմերը, և թե կոմպոզիտորի արվեստին նվիրված ունկնդիրը, ովքեր բարձր են գնահատում են հայ երաժշտական արվեստում նրա կատարած դերը և ներդրումները: ՀՀ գիտության, կրթության, մշակույթի, սպորտի նախարարության և Կոմպոզիտորների միության կազմակերպած «Պատմություն կերտելով» պատասխանատու և կոմպոզիտորական ար-

վեստի նշանակություն մեկ աստիճան վեր բարձրացրած ՀՀ ժողովրդական արտիստ Գեղունի Չքյանի համերգով ավարտվեցին «Հոբեյանական համերգաշարում» ընդգրկված վեց համերգները:

ԳՐԱՄ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՐԱԺՇՏՈՎԱԳԵՏ

Գեղունի Չքյան,
Գոհար Շագյան

Գունային լսողության մասին. Սկրյաբինի գունատունայնական համակարգի օրինակով

Բազմաթիվ մարդիկ երաժշտությունն ընկալում են ոչ միայն գուստ հնչյունների միջոցով, այլև կապելով դրամք դրոշ գույների հետ: Այսպիսով նրանց գիտակցության մեջ երաժշտությունը ծեռք է բերում ավելի պատկերավոր՝ գունային բնույթը:

Գունային լսողությունը պինեստեղիայի բազմաթիվ տարատեսակներից մեկն է:

Մինեստեղիան երևույթ է, որի ժամանակ զգայական օրգաններից մեկն վրա ունեցած ազդեցությունն ակամա հանգեցնում է դրա արձագանքին մյուս օրգանի մոտ: Երաժշտական սինեստեղիայի դեպքում կապվում են լսողությունն ու տեսանելիությունը և բվում է, թե հնչյուններն ու համանջյուններն ունեն համապատասխան գույներ:

Մինեստեղիայի առաջացման վերաբերյալ մեկ ընդհանուր տեսություն գոյություն չունի: Մի կողմից տարբեր սինեստեղների մոտ գունային աստղիացիաները հիմնականում չեն հսկում մյուս օրգանի մոտ: Երաժշտական սինեստեղիայի դեպքում մյուս օրգանի մոտ կապվում են լսության համապատասխան գույներ: Մյուս կողմից սինեստեղիայի հակավածությունը, ըստ գիտնականներից, պահպանվում է ժամանակականորեն, այսինքն՝ նրանում կա ֆիզիոլոգիական հիմք:

Մինեստեղիայի մասին նշում են Բուլլատ Գալեկը և Իրենա Վանելիկինան իրեն՝ «**Լվետոյ շլու: Կյու ու յօդո»** հորվածում, սինեստեղիան ոչ մի դեպքում չի համարվում հոգեկան շեղում: Իր հոգերանական բնույթով սա միջզգայական պատկերացում է՝ ոչ բանակը («**հեվերբալանիայի**» նոտածության դրսություններից մեկն), որը կիմնականությունը կապվում է ենթագիտակացության մեջ:

Հնչյուններն ու գույները միավորել մեկ ամբողջականության մեջ փորձել են դեռևս վաղ անցյալում:

Մարդին ինտուիտիվ գույնը էր հնչյունի և գույնի միջև կապը՝ գունային երաժշտության հայտնվելուց դեռ շատ առաջ: XVI դարի վերջին տեսանելիության և լսելիության համադրության հիմնա վրա ստեղծվեց մի տեսություն, որի հեղինակն էր իսաւացի և երաժշտ Զուլետապէ Արիին Բալդոն (1526-1593 թթ.):

Դասավանդելով նկարչություն՝ նա նոտաներ էր նվագում աշակերտների համար, իսկ նրանցից յուրաքանչյուրն ընտրում էր իր գունային պատկերը:

1665 թ. գիտնական, Ֆիզիկոս Խսահակ Խյուտոնը հաստատում է, որ յուրաքանչյուր հնչյուն համապատասխանում է մի որևէ գույնի: «Do» հնչյունը համապատասխանում էր կարմիրին, «re» -ն՝ նարնջագույնին, «mi»-ն՝ դեղինին, «fa»-ն՝ կանաչին, «sol»-ը՝ երկնագույնին, «la»-ն՝ կապույտին, իսկ «si»-ն՝ մանուշակագույնին, ծիածանի յոթ գույներին համապատասխան: Սա համարվում է բնական, տիեզերական օրենք, երբ համաձայն սպեկտրուալյին վերլուծության՝ սպիտակ գույնը իրեն կատարելությունը մեջ մտավ՝ որպես *Castell-Eckartshausen* գյուտ:

Ետաքրթական է, որ որևէ սինեստեղի մոտ՝ գույների և հնչյունների միջև «տրամարանական» կաա չի նկատվում: Գույների ընկալումը մշտապես անհատական է և գոյություն չունի ակնհայտ օրինաչփություն: Յաճախ սինեստեղի մոդելը չունի կառողությունը կատարելու համար կամ սպիտակ կամ կարմիր է ընկալվում, սակայն ոչ երեք դեղին կամ շագանակագույն:

Գունային լսողությունը բոլորովին չի նշանակում տեսնական հայուցինացիաներ: Երբ սինեստեղ մարդիկ երաժշտություն են լսում, նրանց աչքերի առօք գույնը չեն հայտնվում: Գունային լսողությունը կատարելու համար կամ սպասուակ կամ կարմիր է ընկալվում, սակայն ոչ երեք առաջանաւում է ակնհայտ:

Գունային բացի պատկերացումները կարող են լինել նաև ենողինալ կամ գեղարվեստական: Օրինակ՝ երաժշտական Բորիս Վլադիմիրովիչ Ասաֆել Մի մաժոր տոնայնությունը նկարագրում էր իրեն «գիտակցական», այլ «զգայական», և այն առաջանաւում է ակնհայտ:

Գունայինից բացի պատկերացումները կարող են լինել նաև ենողինալ կամ գեղարվեստական: Օրինակ՝ երաժշտական Բորիս Վլադիմիրովիչ Ասաֆել Մի մաժոր տոնայնությունը նկարագրում էր իրեն «գիտակցական», այլ «զգայական», և այն առաջանաւում է ակնհայտ:

գարդ երկինքը, իսկ լյա մաժոր տոնայնությունը՝ իրեն ուրախամարդությունը: Պյուտր ինչ Չայկովսկու մոտ Ու թե մաժոր մաժոր տոնայնությունը, չնայած որ տեսնիկական նվիրված ու ունկնդիրը, ովքեր բարձր են անահատություն և հայ երաժշտական արվեստը տոնայնությունների մեջ նույն է նույն անահատությունը և անահատությունը:

Ենոցինալ պատկերացումների վրա ազդում է նաև լսության փորձը:

Օրինակ՝ Դո մինոր տոնայնությունը առանձնահատությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը ու դրա մաժոր տոնայնությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը: Արագությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Յայտնի է, որ գունային լսողության մեջ տիրապետում այնպիսի հայտնի և նշանավոր կոմպոզիտորների համարված կառավագիտությունը առանձնահատությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը: Օրինակ՝ Արագությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Գունային լսողության մեջ առաջին լսողության մեջ տիրապետում այնպիսի հայտնի և նշանավոր կոմպոզիտորների համարված կառավագիտությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը: Արագությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Գունային լսողության մեջ առաջին լսողության մեջ առաջին պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը: Արագությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Գունային լսողության մեջ առաջին լսողության մեջ առաջին պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը: Արագությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանությունը կապելի է բարձր արագությունը և գույնը:

Երաժշտության պատկերական ամպանու

